

BİRLİK OLUNCA*

Dr. Doğan KAYA

Âşık Gürünlü Gülhanî'nin bu kitabı "*Perişan Hallerim*" (1973), "*Gürünlü Âşık Sefil Gülhanî*" (1976), "*Allah İçin*" (1983) adlı kitaplarından sonra çıkardığı dördüncü eseridir. (Gürünlü Âşık Gülhanî, **Birlik Olunca**, Folklor Araştırmaları Kurumu Yayınları, No. 12, 13x19 cm. Ayyıldız Matbaası, Ankara, 1984, 172 s., 250 TL.)

Gülhanî'yi bize Folklor Araştırmaları Kurumu Genel Başkanı İrfan Ünver nasrattınoğlu tanıtıyor. Nasrattınoğlu, tanıtma yazısının "Giriş" bölümünde şunları söylüyor:

"... bir halk ozanı, kendisinden önceki âşıkları tanımalı, ama kendisine özgü deyişler söylemeli ve geleneğin gereği olan bütün yeteneklere sahip olmalıdır... Halk şiirimizi ve âşıklar geleneğini yaşatanlardan Âşık Gülhanî, şiir yazmaya, deyişler söylemeye, sazının tellerine mızraba vurmaya başladığı günden bu yana, sürekli aşama yapan ve bugün kendi sanatını en iyi şekilde icra eden nadir halk ozanlarımızdan biridir..."

Behcet Kemal Çağlar, Kültür Derneklerinin Sivas Şubesini açış konuşmasında; "*Bu iklim meselesi... Çölde peygamber, Adana'da pamuk, Samsun'da tütün çok olur; Sivas'tan da şair çok çıkar.*" diyor. Gerçekten de öyle. Mezralar hariç 1285 köyü ile Sivas, âşıklar yatağıdır. İşte Gürünlü Gülhanî de bu yöre âşıklarından biridir.

Gülhanî'nin dinî, sosyal, millî... gibi hemen her konuda deyişleri vardır. Onda, yaratılmışı Yaradan'dan dolayı seven Yunus etkisi çoktur.

*Kalbi tandır, gönlü aşkın fırını
Sabır kapısından döktü terini
Aradım bugünü sordum yarını
Dünümüzde Yunus vardır vallahi*

Birlik Olunca'da, Gülhanî'nin 105 şiiri ile dokuz âşıkla yaptığı karşılaşmaları vardır. Kitapta, sekizli ve on birli gibi çoğunlukta olan şiirlerinin yanında beş heceli şiirleri de bulunmaktadır.

*Ateşim yanmaz
Gözyaşım dinmez
Kuğular konmaz
Göle bak göle (s. 83)*

.....
Dağlardan aştı

*Yayımlandığı yer: *Sivas Kültür Sanat*, S. 3, Haziran 1988, s. 21-22.

*Sabırımız taşı
Gülhanî coştı
Seller ağlıyor (s. 131)*

Görüldüğü gibi beş heceli şiirlerde 3+2 durağına bağlı kalınmıştır.

Gülhanî, kendisine saldıranlara inancından ve fikrinden taviz vermeksizin şunları söyler:

*Halkın ozanıym halkın diliyim
Suçlu diye tutsalar da razıyım
Halkın kanadıym halkın koluyum
Zindanlara atsalar da razıyım*

*Muhabbeti bilmez eşek arısı
Yine beni taşta tuttu birisi
Başıma toplandı cahil sürüsü
Türlü cefa etseler de razıyım*

*Gülü güle gireceğim mezara
Haksız olanların yüzü kızara
Yusuf gibi çıkarsalar pazara
Köle diye satsalar da razıyım*

*Halkın sevgisini ektim özüme
Dal verdi kalbime çıktı yüzüme
Âşık Gülhanî'yim iki gözüme
Çivi gibi batsalar da razıyım (s. 113)*

Gülhanî, kânatın nizamına ve esrarına karşı akıl erdiremez. Zaten Hakk'ın sırlarını taşıyan kâinata akıl erdiren de olmamıştır. Kişiler sadece Yaradan'ın kudretini takdir etmiştir.

*Güziün solan çiçek yazın açıyor
Devir daim ile zaman geçiyor
Yılan sürünüyor kuşlar uçuyor
Hikmet-i Hüda'ya akıl ermiyor*

*Çağlayan suların hızlı akışı
Tabiatın süslü güzel nakışı
Lalenin her zaman boyun büküşü
Hikmet-i Hüda'ya akıl ermiyor (s. 38)*

diyen Gülhanî, şu sözleriyle Hakk'ın kudretini tabiatı görmeye çalışır.

Milyonca yıldızda Ay'da Güneş'te

*Atomda hücrede demirde taşta
Çalışan ellerde düşünen başta
Allah varlığını ispat eylemiş*

*Kuşlar rızkın arar uçar birlikte
Sevgi saygı yatar düzen dirlikte
Nizam-ı âlemde bütün varlıkta
Allah varlığını ispat eylemiş (s. 16)*

Gülhanî'nin dünya görüşü; sevmek, birlik olmak, çalışmak diye özetlenebilir. Şiirlerinde genellikle bu temaları işlemiştir. Bayrağına, dinine, vatanına, milletine bağlı olan Gülhanî, tabiatın nizamının güzelliği karşısında takdirini belirtmekten kendini alamaz.

*Çıkıp şu dağlara seyran eyledim
Açmış lale sümbül gülü ne güzel
Gönül bahçesine girip yayladım
Yeşermiş ağaçlar dalı ne güzel*

*Güzeller yayladan aştığı zaman
Âşıklar peşinden koştuğu zaman
Kar eriyip sular coştığı zaman
Ses verir dereler sesi ne güzel*

*Ben hayranım yaz-bahçenin süsüne
Seher vakti bülbüllerin sesine
Baykuş konar viranenin nesine
Gövel ördek yüzer gölü ne güzel*

*Dik olurmuş yüce dağın yokuşu
Kartal gibi boz bulutun çöküşü
Yaz baharda ırmakların akışı
Arı çiçek toplar balı ne güzel*

*Koyun kuzusuna karıştır birgün
Yiğit yiğit ile görüşür birgün
Âşıklar benimle yarışır birgün
Gülhanî saz çalar teli ne güzel (s. 59)*

Bunun yanında Âşık Veysel'in;

*Yezit nedir ne Kızılbaş
Değil miyim hep bir kardaş
Bizi yakar bizim ataş
Söndürmektir tek çaresi*

*Veysel şaşma sağa sola
Sen Allah'tan birlik dile
İkilikten gelir belâ
Dava, insanlık davası*

sözleri paralelinde, Gülhanî de bütün insanlari birliğe çağırır.

*Cahili kâmilî okuryazarı
Herkes kendisinde bulsa özrü
Bozulmazdı şu dünyanın huzuru
Senlik benlik kalkıp birlik olunca*

*Atom patlamazdı canlar yanmazdı
Yuvalar yıkılıp ocak sönmezdi
Bunca vebal boynumuza binmezdi
Senlik benlik kalkıp birlik olunca (s. 43)*

İçi birlik ve sevgi ateşiyle yanan Gülhanî'yi, kültürümüze kazandırdığı bu eserinden dolayı tebrik ve takdir ediyorum. Allah, dilini ve telini susturmasın.